

АНОТАЦІЯ

І.О. Творонович. Методичні засади формування універсального дизайну громадського простору. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 022 – «Дизайн». – Київський національний університет будівництва і архітектури Міністерства освіти і науки України. Київ 2024.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, визначена мета дослідження, поставлені завдання дослідження. Також описано практичне та теоретичне значення результатів дослідження.

У першому розділі «Ступінь вивчення питання універсального дизайну та методи дослідження» описуються основні визначення універсального дизайну, інклюзивності, доступності та безбар'єрності, якими користуються наразі професіонали даної сфери. Окреслено чіткі рамки кожного поняття для кращого розуміння їх конотацій. Описано та проаналізовано процес становлення та виявлення командою Р. Мейсаконцепту універсального дизайну в політичному середовищі США 60 -х – 90 х років минулого століття. Виявлений вплив руху за громадянські права, долучення до проживання в спільних ком'юніті людей з інвалідністю, структури американської судової системи, що базується на концепції природного права на формування процесу адвокації та у подальшому виявлення глибших принципів інклюзії та універсального дизайну. Розглянуто процес інкорпорації (та причини появи) ідей інклюзивності та універсального дизайну в Україні, задля розуміння локальних особливостей існування даного феномену. Підкреслюється важливість застосування феноменологічної методології до аналізу явищ дизайну та у процесі передпроектного аналізу середовища.

У другому розділі «Теоретичні та методичні основи формування громадського простору колективної дії за принципами універсального

дизайну» описано потенціал перенесення фокусу дослідження на «бар'єрну ситуацію» зокрема, та на дослідження взаємодії безбар'єрної та бар'єрної ситуацій. Запропоновано понятійний апарат для детальнішого осмислення феномену бар'єрності та механізму бар'єрної ситуації. Описаний зв'язок інтенціональності, форми взаємодії, ситуації неадаптивності та зазначена їх роль у процесі бар'єрної ситуації. Визначено умови, за яких виникає механізм бар'єрної ситуації, а також зазначені умови, за яких спостерігається момент універсального дизайну як накопичення нових форм взаємодії в межах одного об'єкта дизайну, так і вже прийнятих форм в межах однієї матеріальності предметно-просторового середовища.

У третьому розділі «Принципи організації предметно просторового середовища колективної дії» досліджено зміну стану середовища та характеру суспільних відносин і праці у зв'язку з ситуацією постмодерну. Коворкінги як децентралізовані простори колективної взаємодії сприймаються як просторові втілення адаптивної стратегії, що є реакцією на зміну характеру праці та способів виробництва. Визначені принципи розвитку та функціонування просторів колективної дії. Аналізується та резюмується спадщина Р.Сеннета, викладена у книзі «Плоть та камінь», де вводиться концептуальний апарат «простору» та «місця», що виведений з історичного аналізу культурного поля Європи, на базі чого описується та досліджується діалектичний взаємозв'язок даних концепцій (за допомогою дескриптивного методу та феноменологічної методології в цілому). Автором робиться спроба екстраполяції теорії Сеннета у площину науки про універсальний дизайн та інклюзію. Визначено роль активації тіла у переживанні предметно-просторового середовища та його вплив на створення колективної взаємодії та інклюзії у ході бар'єрної ситуації. Описано взаємозв'язок між ефектом простору та ефектом місця, співвідношення яких у середовищі являє собою структуру, яка створює перформативний вплив на індивіда та транслює певну позицію існуючого

порядку речей. Неструктурованість середовища може бути означена за допомогою дослідження бар'єрних ситуацій. Цей процес має потенціал для виявлення «інакшості», а отже і створює можливість інклюзії. З'ясовано, що безбар'єрність та доступність, які пов'язують з плануванням та аналітичним підходом, не прямо ведуть за собою інклюзію. Проте саме через ефект присутності інакшого тіла у предметно-просторовому середовищі та збільшення кількості колективних бар'єрних ситуацій, викликаних втіленням доступності, можна виявити неструктурованість системи середовища та створити умови для появи інклюзії. Пропонується суб'єктоцентричний метод, який передбачає застосування міждисциплінарних практик, фокус уваги на індивідуальній ситуації не адаптивності та використання комбінації феноменологічного методу для перед та післяпроектного аналізу бар'єрних ситуацій та аналітичної традиції для самого процесу створення дизайну. Описується створений на базі пропонованого суб'єктоцентричного методу, проєкт навчальної аудиторії, що реалізується у приміщенні КНУБА.

Ключові слова: інклюзія, універсальний дизайн, феноменологія, бар'єр, бар'єрна ситуація, безбар'єрність, неадаптивність, доступність, інтенціональність, ситуаціонізм, дизайн, коворкінг, колективна дія, інтерсуб'єктивність.

ABSTRACT

Ihor Tvoronovych «Methodological principles of formation of universal design of public space» Qualification research paper (manuscript).

Dissertation for the degree of Candidate of Technical Sciences. Speciality 022 – «Design». - Kyiv National University of Construction and Architecture, Ministry of Education and Science of Ukraine. Kyiv, 2024.

The introduction explains the relevance of the topic, defines the purpose of the study, and sets the research objectives. The practical and theoretical significance of the research results is also described.

The first section, «The degree of study of universal design and research methods», describes the main definitions of universal design, inclusiveness, accessibility, and barrier-free that are currently used by professionals in this field. A clear framework for each concept is outlined for a better understanding of their connotations. The process of formation and identification of the concept of universal design by R. Mace's team in the political environment of the United States in the 60s - 90s is described and analyzed. The influence of the civil rights movement, the inclusion of people with disabilities in communities, the structure of the American judicial system based on the concept of natural law on the formation of the advocacy process and the subsequent identification of deeper principles of inclusion and universal design is revealed. The process of incorporating (and the reasons for the emergence of) the ideas of inclusiveness and universal design in Ukraine is considered in order to understand the local peculiarities of this phenomenon. The importance of applying the phenomenological methodology to the analysis of design phenomena and in the process of pre-project environmental analysis is emphasized.

The second chapter, «Theoretical and Methodological Foundations for the Formation of Public Space for Collective Action Based on the Principles of Universal Design», describes the potential for shifting the focus of the study to the “barrier situation” in particular, and to the study of the interaction of barrier-free and barrier situations. The author proposes a conceptual framework for a more detailed understanding of the phenomenon of barrier and the mechanism of a barrier situation. The relationship between intentionality, forms of interaction, and situations of maladaptation (non-adaptability) is described and their role in the process of a barrier situation is indicated. The conditions under which the mechanism of the barrier situation arises are determined, and the conditions under

which the moment of universal design is observed as the accumulation of new forms of interaction within one design object and already accepted forms within one materiality of the object-spatial environment are indicated.

The third chapter, «Principles of Organizing the Subject-Space Environment of Collective Action», studies the changing state of the environment and the nature of social relations and labor in connection with the postmodern situation. Coworking spaces, as decentralized spaces of collective interaction, are perceived as spatial embodiments of an adaptive strategy that is a response to the changing nature of labor and production methods. The principles of development and functioning of spaces of collective action are determined. The author analyzes and summarizes the legacy of R. Sennett, as outlined in the book «Flesh and Stone», which introduces the conceptual apparatus of «space» and «place», derived from the historical analysis of the cultural field of Europe, on the basis of which the dialectical relationship of these concepts is described and studied (using the descriptive method and phenomenological methodology in general). The author makes an attempt to extrapolate Sennett's theory into the field of universal design and inclusion science. The role of body activation in the experience of the object-spatial environment and its impact on the creation of collective interaction and inclusion in a barrier situation is determined. The relationship between the effect of space and the effect of place is described, the correlation of which in the environment is a structure that creates a performative effect on the individual and transmits a certain position of the existing order of things. The unstructuredness of the environment can be identified through the study of barrier situations. This process has the potential to reveal «otherness» and thus creates the possibility of inclusion. It has been found that barrier-free and accessible environments, which are associated with planning and analytical approaches, do not directly lead to inclusion. However, it is through the effect of the presence of another body in the object-spatial environment and the increase in the number of collective barrier situations caused by the embodiment of accessibility that the unstructured system

of the environment can be revealed and conditions for the emergence of inclusion can be created. The article proposes a subject-centered method that involves the use of interdisciplinary practices, focusing on the individual situation of non-adaptability, and using a combination of the phenomenological method for pre-and post-project analysis of barrier situations and the analytical tradition for the design process itself. The article describes a project of a classroom based on the proposed subject-centered method, which is being implemented in the premises of KNUCA.

Keywords: inclusion, universal design, phenomenology, barrier, barrier situation, barrier-free, non-adaptability, accessibility, intentionality, situationism, design, coworking, collective action, intersubjectivity.